

157. • MOLNÁR JÓZSEF (1821-1899)

A villám, 1860

Olaj, vászon, 133x116,5 cm
Jelezve balra lent: Molnár J. 1860

Kezdő ár: 5 500 000 Ft / 18 033 EUR
Becsérték: 8 000 000 – 10 000 000 Ft
Estimated value: 26 230 – 32 787 EUR

1. Theodor Hosemann: Bakonyi betyárok, 1849 magántulajdon

2. Molnár József: Bakonyi kanászok (Nemzeti Album), 1857 magántulajdon

AUKCIONÁLVA:

► BÁV 21. árverés, 173. tétel

KIÁLLÍTVA:

► Pesti Műegylet kiállítása, 1861. február - március, katalógus: 37.

KIÁLLÍTVA ÉS REPRODUKÁLVA:

► A magyar festészet rejtőzködő csodái I. – Válogatás magyar magángyűjteményekből, Mű-terem Galéria, Budapest, 2004. október 16. – november 13. 55. oldal
► Nézők és képek Pest-Budán. KOGART, Budapest, 2016. május 13. – augusztus 7.

Molnár József első komolyabb hazai sikerét a *Jégverés* (1853) című népi életképével aratta, ami megerősítette abban, hogy hosszú európai vándorlásai után végül mégis csak Magyarországon telepedjen le. Molnár barátjához, Ligeti Antalhoz és számos pályatársához hasonlóan Európa szinte minden fontos művészeti centrumában megfordult, járt Velencében, Rómában, Firenzében, Bécsben, Münchenben és Párizsban is, és a legtöbb helyen akadémiai stúdiumokat folytatott. Sőt hosszabb ideig élt és dolgozott Stuttgartban is, ahol a württembergi fejedelem több festményt is vásárolt tőle. Magyarországon leginkább népi életképei, orientalizáló kompozíciói, majd pedig tátrai tájképei tették híressé, de gyakorlatilag minden műfajban alkotott a portréról a történeti festészetten át az oltárképekig, sőt egy időben még a fényképezéssel is megpróbálkozott.

A *Villám* első pillantásra a népi életképek sorát gyarapítja, de azokon belül is egy különleges kompozíciós sémáról van szó, hiszen Molnár több zsáner elemeit kombinálja össze. Amíg a vilámlás a korszak akadémikus festészetében leginkább a klasszikus mitológiai tájképeken jelent meg, addig az erdő mélye inkább az északi tradíciót követő kompozíciókon, illetve az erdőben bujkáló betyárokat ábrázoló, orientalizáló életképeken volt kedvelt festői elem. Molnár József betyárja kapcsán azonban azt is fontos megjegyezni, hogy a 19. század közepén divatosabb váló magyar népi életképek nem pusztán a nemzeti kultúra és a nemzettudat erősödésével kapcsolhatók össze, hanem az orientalizálás romantikus kultuszával is, ami már a 19. század elején megteremtette a közel-keleti életkép zsánerét, amely Párizsból Bécsen át érkezett Budapestre. Ebben a szellemi környezetben a magyar Pusztá nem a magyar nemzetet, hanem a legközelebbi egzotikumot jelentette, ahol a beduinokhoz és a tatárokhoz hasonlatos csikósokban és betyárookban lehetett gyönyörködni. Az első magyar betyárokat tehát Bécsben karcolták, metszették és festették francia minták után, és ezek a bécsi betyárok még erőteljesen emlékeztettek is a keleti, nomád, lovas népek képviselőire. Molnár József azonban olyan betyárt festett az erdő mélyére, aki etnográfiai szempontból is szinte tökéletesnek mondható. Ez annak köszönhető, hogy az 1840-es évektől kezdve, Vahot Imre úttörő munkája (*Magyarföld és népei eredeti képekben*) után, számos gazdagon illusztrált és a tudományos objektivitás igényével megrajzolt album dolgozta fel Magyarország népviseleteit és népi kultúráit. Ezek az albumok 1849 után még sikerebbek lettek, ami a kor igényeire és intellektuális trendjeire mindig gyorsan és kreatívan reagáló Molnárt is egy *Nemzeti Album* összeállítására sarkallta, amely hat tájképet és hat életképet tartalmazott. Az életképek között a sikeres *Jégverés*, a *Szénahordás*, a *Komp*, a *Jótekonyság* és a rendkívül népszerű *Cigánycsalád* mellett megtalálható a *Bakonyi kanászok* is, amely az erdőben bujkáló rablók (Bécsben leginkább bakonyi betyárok) képi toposzát dolgozza fel.

A *Villám* című festményen azonban az erdő mélyén, a tábornüz mellett, békésen falatozó kanászok helyett megrettent, szegényes öltözékű férfiak láthatók, akik egy földmélyedésben keresnek menedéket a vihar elől, ami allegorikusan a Bach-korszak elnyomásával is párhuzamba állítható. Molnár azonban mégsem őket festi meg a legnagyobb kedvvel és részletességgel, hanem a feljűk tartó, rettenthetetlen és jól felfegyverzett (puska és fókos) társukat, aki rabló létére egyértelműen pozitív figuraként jelenik meg a képen, aki nemcsak az elemekkel, de még a vilámlással is dacol, amelynek kísérteties fénye arra is lehetőséget kínál, hogy Molnár megcsillogtassa bravúros festészeti tudását.

Kaszás Gábor

